

Armin Mohler emlékére (A Konzervatív Forradalom történésze)

2013 augusztus 03. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

Éppen 10 éve, 2003.július 4-én hunyt el Armin Mohler, Ernst Jünger egykori magántitkára, a német Konzervatív Forradalomról szóló monumentális munka szerz?je, a kortárs gondolkodás kimagasló alakja, aki jelent?s befolyást gyakorolt az Új Jobboldalra, és annak vezéregyéniségére, Alain de Benoist-ra.

Az alábbiakban abból az írásból közlünk részletet, amellyel Alain de Benoist járult hozzá az Armin Mohler 75. születésnapja alkalmából megjelentetett tisztelg? könyv anyagához, majd pedig az a „történelmi interjú” következik, amelyet Armin Mohler adott a legtekintélyesebb olasz napilap, a La Repubblica számára 1996. december 10-én, és amelyet Alain de Benoist fordított franciára, Gazdag István pedig magyarra.

Oly régóta ismerem Armin Mohlert - legalább harminc éve -, hogy már nem emlékszem pontosan, milyen körülmények között ismertem meg. El?ször talán olasz barátaim beszéltek nekem róla, a hatvanas évek elején. Akkoriban még csak a Konzervatív Forradalom Németországban szerz?je volt számomra. Hogy teljesen ?szinte legyek, az akkori bizonytalan német nyelvtudásommal éppen csak a könyv tartalomjegyzékét voltam képes elolvasni. Mindazonáltal egy új tájat láttam kirajzolódni benne: egy „meggy?z?déses” jobboldal képét, amely nem volt sem liberális, sem náci - és csak nagyon mérsékelten keresztény! Meglep? felfedezés. Úgy léptem be ebbe az univerzumba, mint egy olyan lakásba, amelyet eleve az én ízlésemnek megfelel?en bútoroztak be.

A következ? években azután leltárba vettem részletesen minden darabot, ami cikkeket, brossúrákat, könyveket, fordításokat jelentett. A hetvenes évek kezdetét?l igyekeztem megjelentetni Franciaországban Mohler nagy könyvének fordítását, éspedig legutóbbi, tehát legterjedelmesebb német kiadása alapján. Húsz évbe telt, mire sikerült megvalósítanom célomat, amelyet minden normális kiadó csakis ?rültségnek tarthatott. (Ennek a tervnek,

azt hiszem, több id?t szenteltem, mint bármelyik saját könyvemnek.) A szomszédos országokban (és els?sorban is Olaszországra gondolok) ugyanez a munka hasonlóképpen úttör? szerepet játszott. Ma egész Európában fordítják és kommentálják a Konzervatív Forradalom szerz?it. A németek, akik némileg késlekedtek a felfedezésével, vajon tudják, hogy Armin Mohler nélkül kétségkívül semmi sem lett volna bel?le? Egyáltalán tudatában vannak a mai németek annak a szerepnek, amelyet Armin Mohler játszott országuk politikai-kulturális patrimóniumának terjesztésében az európai „új jobboldalak" körében? (…) Tény, hogy Európában Mohler volt fogadott és választott hazájának egyik legjobb nagykövete, és különösképpen Franciaországban, ahol annyi évet töltött és annyi embert ismert. Svájci eredete talán megkönnyítette a dolgát, segítve abban, hogy egyfajta „híd" legyen Franciaország és Németország között.

Most pedig jöjjön a beszélgetés Armin Mohlerrel, amelyet Antonio Gnolli és Franco Volpi jegyzett le Münchenben, és amelyet az tesz különösen érdekessé, hogy ebben Mohler megosztja velünk a múlt század egyik legjelent?sebb európai írójára, Ernst Jüngerre (1895-2001) és egyik legnagyobb hatású politikai gondolkodójára, Carl Schmittre (1888-1985) vonatkozó személyes benyomásait.

K.: Ön jól ismerte Ernst Jüngert és Carl Schmittet. Milyen kapcsolatban állt velük?

V.: Jünger egyfajta bálvány volt számomra, Carl Schmitt pedig a mesterem volt. Négy évig Jünger házában éltem, aki azonban végig egy bizonyos távolságot tartott velem szemben. Meg kell mondanom, hogy ez a tartózkodás mindig kedvemre volt. Schmitt éppen az ellenkez?je volt: akit a barátjának tartott, azt megölelte, miközben az ellenségeivel rettenetes tudott lenni. Ezzel azt akarom mondani, hogy Jünger képtelen volt a rosszindulatra, Schmitt viszont, azt hiszem, igen.

K.: Mesterként miben különbözött Schmitt Jüngert?l?

V.: Jünger nem keltette egy teoretikus benyomását. Minden, amit mondott, azonnal érthet? volt, miközben Schmitt úgy beszélt, mintha állandóan magánórát adott volna. Abban, amit Schmitt mondott, különösen kapcsolatunk elején, mindig volt valami, amit nem fogtam el, ami homályosnak, titokzatosnak, felfoghatatlannak t?nt számomra. Ez egy fels?bbrend? intelligencia jele volt, és gondolkodni senki sem tanított meg engem annyira, mint ?.

K.: A Konzervatív Forradalomról szóló m?vét azonban azel?tt gondolta ki, miel?tt megismerte volna…

V.: Igen, de értékes tanácsokat adott nekem. Azt ajánlotta, hogy ne szenteljek túl nagy helyet az ? gondolatiságának. Ez rögtön a háború után volt, a nürnbergi per idején. „Ha nehézségek nélkül meg akarja szerezni a doktorátusát, mondta, akkor engem tegyen félre. Ma túl sokan gy?lölnek és túl sokan rágalmaznak ahhoz, hogy érdemes lenne velem foglalkoznia. Már így is elég nehéz lesz elfogadatnia azt a tárgyat, amelyet választott". És valóban, Baselben elég volt kiejteni Schmitt nevét ahhoz, hogy egyes professzorok elkezdjenek forrongani.

K.: Hogyan történtek akkor a dolgok?

V.: Kutatási témám igen érzékeny volt. Emlékszem, hogy a tanáromon kívül egy másik opponenst is kerestem. Elmentem Edgar Salinhoz, aki akkoriban befolyásos közgazdászprofesszor volt Baselben, és szimpatizált a Konzervatív Forradalommal. Salin azt tanácsolta, hogy forduljak Karl Jaspershez, akinek az volt a híre, hogy a különböz? frakciók fölött áll. Én azonban haboztam, mert politikailag nagyon színtelennek találtam Jasperst. Salin erre azt válaszolta: „Meg akarja szerezni a doktorátusát, vagy nem?"

K.: És Jaspers elfogadta, hogy patronálja a doktorátusi tézisét?

V.: Elolvasta, és természetesen rábukkant az egyedüli részre, amelyben ?t kritizáltam. Akkor felhívott: „Kedves jelölt, itt és itt, a nevem említése nélkül bírálja az álláspontomat. Tudnia kell azonban, hogy egész életemben efféle kritikák értek, ám ez sohasem akadályozott abban, hogy éljek!" Ez a telefonhívás felszabadulás volt számomra. Jaspers nagyúrként viselkedett, igazi liberálisként. Magához hívott, és azt mondta: „Csak két ellenségem van, akiknek nem sikerül megbocsátanom: Carl Schmitt és Martin Heidegger. Biztos vagyok azonban, hogy a munkája nagyon fog nekik tetszeni. Még ha nem is osztom szenvedélyét a választott téma iránt, mindent el fogok követni annak érdekében, hogy megkapja a doktorátusát".

K.: Kés?bb is kapcsolatban maradt Jaspersszel?

V.: Ahányszor csak visszatértem Baselbe, mindig meglátogattam. Egyszer, amikor nála voltam, azt mondta, hogy úgy tudja, a városban van Jünger és szeretné megismerni. Tudattam óhaját Jüngerrel, aki azt válaszolta: „Látom, hogy Ön látogatja Jasperst. Én azonban Heidegger barátja vagyok.” Elmondtam neki, hogy Jaspersnek köszönhetem a doktorátusomat, és csupán egyszer? udvariassági látogatásról lenne szó. Végül hagyta magát meggy?zni. Négy órával kés?bb jött vissza. „Hihetetlen, mondta. Ezzel az öregemberrel csodálatosat beszélgettem.”

K.: És a Carl Schmittel való kapcsolata?

V.: Schmittet 1947-ben engedték szabadon az amerikaiak. Az els?k között voltam, akik meglátogatták. Németország akkor az újjáépítés lázában égett, és csak azok érdekl?dtek iránta, akik a sárba akarták rántani. Tekintettel az ideológiai karanténra, amelyben élt, fekete magányba zárkózva találtam, bels? szám?zetésben. Két napig el sem engedett, és gyakorlatilag szünet nélkül beszélt. Igazi boldogság volt az európai jog nagy tradíciójáról hallani értekezni. Így alakult ki a kapcsolatunk. Kezdetben bizonyos anyagi nehézségei leküzdésében is segítettem. Emlékszem, hogy én vettem fel a postáját, amelyet Németországban cenzúrának vetettek alá, és én adtam fel a leveleit Svájcban, az egész világon szétszóródott levelez? partnerei számára.

K.: Az akkori években született naplójában, a Glossariumban, gyújtó hatású vélemények találhatók. Egyes barátairól, például Jüngerr?l és Heidegerr?l is…

V.: Ez része volt a személyiségének. ?szintén kimondta azt, amit gondolt.

K.: Mi igazolta kritikus viselkedését Jüngerrel szemben?

V.: Neheztelésének az volt az oka, hogy Jünger továbbra is sikeres volt, és bizonyos megbecsülést élvezett, miközben neki nem volt ilyen szerencséje. Németország nácitlanítása idején ? lett a b?nbak, amit Jüngernek sikerült megúsznia. Persze Jüngernek is voltak nehézségei, de mindezt össze sem lehetett azzal hasonlítani, amit Schmittnek kellett elviselnie.

K.: Schmitt Heideggerre is neheztelt…

V.: Vele szemben sem volt elnéz?bb. Úgy tekintett önmagára mint par excellence áldozatra, a nagy meg nem értettre. Szerinte Heidegger, még ha meg is tiltották neki, hogy tanítson, alapjában véve szerencsésen megúszta. Mindenki Heidegger humanizmusról szóló „levelér?l” beszélt, miközben az ? m?veit elhallgatták. Személyes kapcsolataiban Schmitt képtelen volt arra az objektivitásra és távolságtartásra, amelyre Jünger. ? a barát és az ellenség kategóriáinak megfelel?en gondolkodott és élt. Sohasem tudta például megérteni, hogyan becsülhetett többre Jünger egy bátor angol katonát, mint egy német polgárt! Schmitt ellenben igazán szívélyesen tudott viselkedni a barátaival és tanújelét adta barátságának, amit nem lehet elmondani Jüngerr?l. Schmitt szenvedélyes ember volt, Jünger szenvtelen. Érdekes módon Schmittnél ez a szenvedélyesség egy olyan létezéssel párosult, amelyet teljes egészében a tudományos munka objektivitásának szentelt, miközben Jünger, minden szenvtelensége ellenére, társasági életet is élt.

K.: Az utóbbi években azonban Carl Schmitt számára is megváltoztak a dolgok…

V.: Ez igaz. Amikor 1968 után új nemzedékek fedezték fel a munkásságát, nagyon elégedett volt. Azel?tt a schmittiánusok csak két kategóriához tartoztak: a jobboldaliakhoz, akik maguk katolikusokra és nacionalistákra oszlottak, és a liberálisokhoz. 1968 után felt?ntek a baloldali schmittiánusok, és Schmitt azonnal az új hívek mellé állt, eltávolodva a régi konzervatív nacionalizmustól. Szívesen ismételte, hogy Németországban nincs többé hely a konzervatívok számára. Még t?lem is eltávolodott, ami nagy felt?nést keltett, és sokat beszéltek róla a német újságokban.

K.: Amikor a vele való levelezését olvassuk, azt tapasztaljuk, hogy Ön mégsem tagadta meg az iránta mutatott háláját…

V.: Sokat tanultam t?le, és nem tehettem mást, mint hogy tiszteletben tartottam a választását. A párbeszéd azonban lelassult köztünk.

K.: Ebb?l a levelezésb?l egyéb váratlan dolgokat is megtudunk. Például azt, hogy Schmitt olvasta és tanulmányozta René Guénont…

V.: Schmitt hatalmas tudással és kielégíthetetlen érdekl?déssel rendelkezett. Mindent elolvasott. Ami Guénont illeti, híveinek egy baseli csoportja kapcsolatba lépett Schmitt-tel. Amikor err?l beszéltem vele, szemei csillogni kezdtek, és el?adásba fogott a guénoni ezoterizmusról, sajnálva, hogy nem tud róla többet.

K.: Ezzel kapcsolatban nagyon jellegzetes az a szöveg, amely Schmitt A Leviatán Hobbes államelméletében c. könyvének hátsó borítóján szerepel. Ebben a szerz? figyelmezteti a be nem avatott olvasót, hogy egy ezoterikus könyvr?l van szó…

V.: Be nem vallott szenvedélyt táplált az ezoterizmus iránt, és valamennyi könyve közül a Leviatán kétségtelenül a legezoterikusabb. Kevesen tudják, hogy Schmitt alaposan tanulmányozta a szabadk?m?vesség és a titkos társaságok történetét. Meg volt róla gy?z?dve, hogy okkult er?k munkálkodnak az egyetemes történelemben, és megszállottan vágyott arra, hogy felfedezze azok logikáját. Ez magyarázza egyébként a judaizmus iránti érdekl?dését is. És ez egy újabb vonás, amely mélyen megkülönböztette Jüngert?l.

K.: Mit mondhat arról az érdekl?désr?l, amelyet Schmitt a judaizmus iránt tanúsított?

V.: Ez egy mély, majdhogynem megszállott érdekl?dés volt. Egyfajta szerelmes gy?löletet érzett a zsidók iránt, amelyet azonban mindig óvakodott kimutatni. Valósággal megbabonázta a judaizmus. Amikor egy zsidóval beszélgetett, csak rá figyelt, mintha én és a többiek nem is léteztünk volna. Ez az érdekl?dés azonban kölcsönös volt. A zsidó arisztokrácia, amely néha bizalmatlanabb volt a filoszemita németekkel szemben, mint az antiszemitákkal, nagyra értékelte Schmittet. Ezzel kapcsolatban emlékszem egy jellemz? epizódra. Párizsban voltam egy antikváriusnál és éppen egy könyvet lapozgattam, amikor hozzám lépett egy disztingvált úr és azt mondta: „Ha Ön Armin Mohler, nagyon szeretném megismerni. Paul Celan vagyok.” Megkérdeztem, hogy miért akar megismerni, mire azt válaszolta: „Mert az alapján, amit olvastam, biztos vagyok benne, hogy Ön nem zsidóbarát!”

K.: Tehát nem véletlen, hogy Schmitt kedvelt beszélget?társa két zsidó gondolkodó, Alexandre Kojeve és Jacob Taubes volt?

V.: Ami Taubest illeti (…), Carl Schmitthez f?z?d? kacsolata inkább csak eseti volt. Azt hiszem, csak egyszer találkoztak, ám ez egy rendkívül intenzív találkozás volt, mert Taubes ugyanazon probléma iránt érdekl?dött, amely Schmittet is foglalkoztatta, vagyis a judaizmus és a kereszténység közötti konfliktus az egyetemes történelem interpretációja tekintetében.

K.: És Kojeve?

V.: Mindenki tudja, hogy mit válaszolt Kojeve Rudi Dutschkénak, a diákvezérnek, amikor Berlinbe ment Taubes meghívására a hatvanas évek végén. Azt mondta neki, hogy Berlin után Plettenbergbe is el szándékozik menni. Dutschke érdekl?désére, hogy miért, Kojeve azt a választ adta: „Hogy lássam Carl Schmittet, az egyetlen gondolkodót, akivel érdemes manapság vitázni Németországban”.
(…)
K.: Levelezésük végén Schmitt azt írta, hogy ha ideje lenne, szeretne befejezni három feladatot: Daubler, Bachofen és Donoso Cortés. Mit akart ezzel mondani?

Armin Mohler, by Hugo Weber, 1940

V.: Nem tudom pontosan, de el tudom képzelni. Theodor Daubler expresszionista költ?, akit Schmitt lelkesen olvasott. Különösen az „Északi fény” c. nagy versét imádta, amelyben Daubler a kozmikus történelem gnosztikus látomását ajánlja. Bachofen neve összemosódik a matriarchátus témájával, amely mindig is elb?völte Schmittet. Ami Donoso Cortést illeti, ? azért vonzotta, mert érdekelte ennek az ellenségei gy?lölete által elhallgattatott hivatásos diplomatának a reménytelen történelemszemlélete, és mert egy „eszkatologikus próféta” volt, aki el?re látta, hogy mibe torkollnak majd a forradalmi mozgalmak.

K.: A levelezésében Ön Julius Evoláról is említést tesz…

V.: Igen, mert ? Németországban is ismert személyiségnek számított, legalábbis jobboldali körökben. Emlékszem, hogy egyik római utamon találkoztam néhány hívével. (…) (Egyikük) azt mondta, hogy Evola szeretne megismerni. Mivel a következ? napon el kellett utaznom, egy éjjeli találkozóban állapodtunk meg. Evola pizsamában fogadott. A körülmények ellenére érdekes beszélgetésünk volt, amelynek során gyakorlatilag folyamatosan egyedül beszélt. Végül azt mondta nekem: „Ön sokkal jobb írásban, mint szóban!”

MD 2004. VII. 1.

antidogma.hu

Ajánló